

Prof. APOSTOLOS PATELAKIS

**ORAȘUL SALONIC ȘI CELE MAI IMPORANTE
MONUMENTE
ȘI
BISERICI ALE SALE**

2018

Orașul Salonic

O mare metropolă în sud – estul Europei

Salonicul, capitala Macedoniei, este situat în nordul Greciei și este al doilea oraș ca mărime și importanță al țării, după Atena.

Orașul a fost fondat în anul 315 î.d.Hr. de către regele Kassandru, care i-a dat numele soției sale, Thessaloniki, sora lui Alexandru cel Mare.

Acum după 23 de secole de existență neîntreruptă a orașului putem spune, că epocile de înflorire politică, economică și culturală au alternat cu perioade dificile marcate de războaie, de cutremure devastatoare sau incendii. Cu toate acestea, frumusețea antică a acestui oraș se regăsește astăzi în ruinele romane și în bisericile bizantine cu mozaicurile și frescele lor excepționale.

Toate acestea creează o atmosferă deosebită, extrem de incitantă pentru vizitatorul de azi. Simbolul orașului este Turnul Alb, o construcție semeață, ridicată la începutul secolului al șaisprezecelea, care străjuiește faleză.

Astăzi orașul – port are o populație de peste un milion de locuitori, fiind o metropolă cosmopolită, un important centru economic și cultural în Sud – Estul Europei. Turiștii care vin în Salonic au posibilitatea să viziteze valoroase monumente istorice, precum: forumul roman, zidurile medievale ale orașului, complexul lui Galerius (Rotonda – cea mai veche clădire din oraș, Arcul de triumf, Palatul), Turnul Alb, zecile de biserici bizantine, printre care: Sfântul Dimitrie, Sfânta Sofia, Muzeul de Arheologie, Muzeul Civilizației Bizantine, etc.

Pentru cei care doresc să facă cumpărături (cadouri și suveniruri), în centrul orașului, există foarte multe magazine cu produse cu specific grecesc.

În ceea ce privește mâncarea, există foarte multe restaurante cu mâncăruri tipic grecești, însoțite de vinuri autohtone. Foarte căutate sunt restaurantele cu specific pescăresc, grecii fiind foarte buni în bucătăria marină.

Viața de noapte. Soarele apune frumos în mare și orașul își schimbă înfățișarea. În zeci de localuri, piesele cântate la buzuki (instrument tradițional grecesc) atrag sute de turiști, care, de cele mai multe ori, preferă să-și petreacă noaptea în ritmul muzicii populare grecești, cântată live. Pentru străini spectacolul este impresionant. Se aruncă cu petale și flori, se sparg farfurii și pahare, se dansează pe mese. Totul într-o armonie și bucurie demne de invidiat. Tinerii turiști pot alege să-și petreacă seara într-o discotecă sau la un café – bar. Salonicul este în centrul atenției turiștilor, mai ales al celor din Balcani. Este un punct ideal de pornire pentru a cunoaște țara, oamenii și spiritul grecesc.

Monumentele istorice ale orașului Salonic

Monumentele orașului, documente de istorie, cultură și artă din diferite timpuri, fac din oraș un muzeu viu, accesibil tuturor celor care doresc să cunoască de aproape impresionanta istorie a acestui oraș. Monumentele prezentate se află în centrul istoric al orașului și pot fi vizitate foarte ușor.

Zidurile orașului Salonic

Zidurile constituie una din trăsăturile caracteristice ale Salonicului, marcând limitele între care s-a dezvoltat orașul până la începutul secolului al XX-lea. Orașul a fost fortificat încă de la fondarea sa pentru a-l proteja de atacurile vecinilor. În secolele următoare zidurile s-au extins și lărgit în funcție de nevoi și de posibilități, lucrările de apărare ale orașului constituind o preocupare permanentă în condițiile de nesiguranță din acele epoci.

Cele mai importante lucrări de fortificare s-au făcut în timpul împăratului bizantin Theodosie cel Mare (379-395). În secolele următoare s-au făcut unele completări sau au fost înălțate unele porțiuni, în special înspre mare.

Zidurile construite solid din piatră și cărămidă, aveau o înălțime de 10-12 metri, o lățime de 4,60 metri și se estindeau pe o lungime de 8 kilometri, formând un patruleter. Aveau 70 de turnuri, patrulatere, circulare, semicirculare dintre care se păstrează numai două circulare și mai multe patrulatere. Cel mai cunoscut este Turnul Alb, care se află lângă mare și după modelul căruia a fost construit ulterior cel de-al doilea turn circular.

Rotonda

Monumentele cele mai vechi ale orașului datează din epoca romană. Se păstrează destul de bine Forumul roman și Complexul lui Galerius. Cel mai important dintre monumente este Rotonda, o clădire impresionantă construită în anul 306 d. Hr., cu destinația de mausoleu al împăratului Galerius sau templu dedicat lui Zeus, zeul protector al lui Galerius și Dioclițian.

După răspândirea creștinismului măreața clădire este transformată în anul 500 d. Hr. în lăcaș creștin, devenind Biserica Sfântul Gheorghe.

Această monumentală construcție circulară, cu zidurile groase de 6,30 metri și cu o înălțime de aproximativ 30 de metri, susține o cupolă cu diametrul 24,5 metri. În parte estică se găsește absida altarului, iar la vest pronaosul cu coloane, construite pentru necesitățile creștinilor.

Cupola ca și galeriile nișelor laterale prezintă resturi ale unor mozaicuri valoroase. În interior era decorat cu plăci de marmură din care nu se mai păstrează nimic.

După cucerirea orașului de către turci (1430) , biserica Sfântul Gheorghe este transformată în moschee în anul 1590 , funcționând așa până la eliberarea orașului (1912) , când este din nou transformată în biserică creștină. Cutremurul din 1978 a afectat mult monumentul și au trebuit mulți ani de lucrări pentru restaurarea clădirii. Astăzi este muzeu și poate fi vizitat.

Turnul Alb

Zidurile orașului aveau 70 de turnuri , dintre care cel mai mare și mai cunoscut este Turnul Alb . Acesta se află lângă mare în punctul unde se întâlneau zidul de sud (dinspre mare) cu zidul de est . Turnul , în forma lui de azi , a fost construit la începutul secolului al cincisprezecelea (1423-1430) de venețieni , cu puțin timp înainte de cucerirea orașului de către turci .

Turnul este de formă circulară , cu ziduri foarte groase , are cinci etaje și o înălțime de 34 de metri . După dărâmarea zidurilor de sud și de est , Turnul Alb a rămas înconjurat de ziduri mici în formă de poligon , până la începutul secolului al XX-lea , când au fost dărâmate , rămânând doar turnul .

În secolul al 19-lea era cunoscut sub denumirea de Turnul Sângelui , deoarece turcii îl transformaseră în închisoare , unde erau executați diferiți deținuți , umplând zidurile cu sânge . În 1890 în cadrul unor eforturi de înfrumusețare ale orașului făcute de turci , turnul este văruiat în alb de către un deținut , ca răsplată fiind eliberat . De atunci este cunoscut sub denumirea de Turnul Alb . Astăzi restaurat este muzeu și constituie emblema orașului .

Biserica Sfântul Dimitrie din Salonic

Biserica se află în partea de nord a orașului , dincolo de Forumul Roman . Construcția se ridică pe ruinele unor terme antice și este o bazilică de tip elenistic , dar cu multe trăsături caracteristice .

Legenda localizează aici martiriul ofițerului roman Dimitrios , în anul 306 . Datorită acestui fapt el este considerat sfântul protector al orașului . După ce împăratul Constantin cel Mare a recunoscut creștinismul ca religie oficială de stat (324 d . Hr .) , creștinii din Salonic , au construit o mică biserică în memoria sa . Mulți creștini veneau în pelerinaj din toată Peninsula Balcanică pentru a se închina la mormântul Sfântului . Printre pelerini s-a aflat și Leon , guvernatorul provinciei Iliria , care suferea de o boală incurabilă . După ce s-a vindecat complet , din recunoștință față de Sfântul Dumitru , a construit în jurul anului 413 , în locul micii biserici care exista , o biserică impunătoare care domina orașul . Aceasta a căzut victimă unui incendiu (620) , dar a fost reconstruită în secolul șapte . Este biserica , care cu unele modificări și lucrări de extindere a

dăinuit până în anul 1917 , când a fost cuprinsă de flăcările incendiului devastator .

În 1430 când turcii au cucerit orașul biserica a fost jefuită complet . În 1493 a fost transformată în moschee , funcționând așa până în 1912 când orașul a fost eliberat . În 1907 cu ocazia unor lucrări de întreținere au fost descoperite splendidele mozaicuri , care decorau biserica în epoca bizantină . O mare parte din aceste mozaicuri au fost distruse de incendiul din 1917 . Biserica a fost reconstruită mulți ani în șir , și de-abia în 1949 a funcționat din nou , spre bucuria creștinilor .

Pentru mulți dintre localnici și vizitatori , această biserică este cea mai importantă construcție a orașului . Biserica este o bazilică cu cinci nave .

Moaștele Sfântului Dimitrie

După ce romanii l-au executat pe Dimitrios în anul 306 , pentru activitatea sa de prozelitism , creștinii au înmormântat în secret corpul neînsuflețit al martirului într-o criptă , unde ei se adunau . Când Leon a construit impunătoarea biserică, moaștele Sfântului Dimitrios au fost depuse într-o raclă specială , care a fost așezată în nava centrală a bisericii . În timpul dominației otomane moaștele au fost ascunse din nou în cripta care se afla sub biserică . După aceea , pentru a le feri de jafuri , au fost duse în secret de călugări în Italia , la biserica San Lorenzo in Campo . Acolo au rămas ascunse până în anul 1978 , când au fost readuse în Salonic și au fost depuse într-o raclă confecționată din materiale prețioase de către Asociația bijutierilor din Salonic . Astăzi pelerinii din întreaga lume se îndreaptă cu sfințenie spre Biserica Sfântul Dimitrie din Salonic , pentru a se închina la moaștele Sfântului .

Biserica Sfânta Sofia

În epoca romană , pe locul unde se află astăzi biserica , se aflau niște mari terme din care se mai păstrează unele urme . În secolul cinci creștinii , care devin din ce în ce mai mulți , au construit aici o bazilică de mari dimensiuni . Aceasta este prima biserică episcopală a Salonicului . Din acest mare complex face parte și Cripta Sfântului Ioan Prodromul , care comunica cu biserica printr-un mare culoar cu podea de mozaic . Bazilica a fost distrusă de puternicele cutremure din perioada 620 – 630 .

Ulterior a fost construită biserica actuală , despre care avem informații din secolul opt . Biserica are foarte multe elemente comune cu Sfânta Sofia din Constantinopol , dar este de dimensiuni mult mai mici . Sistemul de construcție aparține fazei de tranziție de la bazilica boltită la cea în cruce greacă . Timp de multe secole a fost biserica mitropoliei . În timpul cruciadelor și a

dominației latine (1204-1224), a fost transformată în biserică catolică , pentru occidentalii care s-au instalat aici . După cucerirea orașului de către turci , biserica , la fel ca celelalte biserici , a fost transformată în moschee în anul 1524 . A funcționat așa până în anul 1912 , când orașul a fost eliberat .

În interior biserica era decorată cu splendide mozaicuri , care în mare parte au fost distruse de către turci . Mozaicurile care se mai păstrează , aceste strălucite mărturii ale artei bizantine , sunt din secolele IX – XII .

Biserica Mitropoliei - Sfântul Grigorie Palama

După ce turcii au cucerit Salonicul în anul 1430, au transformat, treptat, toate marile biserici bizantine în moschei, funcționând sub stindardul religiei islamice timp de 500 de ani. Aceste acțiuni au creat mari probleme creștinilor din oraș, dar și bisericilor care au suferit schimbări radicale.

În 1493 Biserica Sfântul Dimitrie, cea mai mare biserică din oraș , a fost transformată în moschee , grecii ortodocși rămânând fără sfântul lor protector . Deoarece nu puteau trăi fără Sfântul Dimitrie, au construit lângă zidul dinspre mare, o biserică nouă, mai mică, cu hramul Sfântul Dumitru .

Din 1524 Biserica Sfântul Dumitru a devenit biserica mitropoliei . După secole de existență biserica a fost distrusă de incendiul devastator din 1890 , care , de altfel , a distrus o mare parte a orașului .

În 1891 au început lucrările de reconstrucție a bisericii , după proiectul arhitectului de origine germană, Tsiler, profesor la Facultatea din Atena.

Stilul bisericii are influențe neoclasiche . Are forma unei cruci cu patru clopotnițe , iar în centru se află o boltă impunătoare .

Biserica a fost inaugurată în 1914 , deci la doi ani de la eliberarea orașului . Dar , întrucât , din 1912 funcționa din nou vechea Biserică Sfântul Dumitru , nu putea avea același hram și atunci s-a hotărât să funcționeze sub hramul Sfântul Grigorie Palama , ale cărui moaște se aflau în biserică , într-o criptă special amenajată .

Cutremurul din 20 iunie 1978 a afectat grav biserica , distrugând decorația interioară . Lucrările de restaurare au durat doi ani (1978 – 1980) . În timpul acestor lucrări s-a descoperit sub altar , la o adâncime de 3,5 metri o criptă de mari dimensiuni . Cripta a jucat un rol foarte important în războiul de eliberare a Macedoniei din 1904 - 1908 . Aici se întruneau și discutau căpeteniile elene , era deci , cartierul lor general . Cripta comunica printr-un tunel cu clădirea Consulatului Greciei din apropiere . Clădirea Consulatului a fost construită în 1898 , fiind și ea distrusă de incendiul din 1890. Decorația bisericii este nouă și încă se lucrează la ea.

Moaștele Sfântului Grigorie

Sfântul Grigorie s-a născut la Constantinopol în anul 1296 , tatăl său fiind un înalt funcționar la curtea împăratului bizantin Andronic al doilea . Rămânând orfan la vârsta de 7 ani , a crescut sub protecția împăratului . A studiat filosofia la Universitatea din Constantinopol . Deși ar fi putut să aibă o carieră strălucită în preajma împăratului , a preferat să devină călugăr și a plecat pe Muntele Athos . În 1325 a fost hirotonisit preot la Salonic , dar a părăsit orașul , trăind auster la Veria . Mai târziu a devenit starețul Mănăstirii Esfigmenu de pe Athos . Acolo a scris foarte multe lucrări teologice . În 1346 a fost ales Mitropolitul Salonicului . Din cauza unor dispute teologice n-a putut să-și exercite atribuțiile și a părăsit orașul , revenind doar în 1357 . În anul 1359 s-a îmbolnăvit grav și pe 14 noiembrie a decedat la vârsta de 65 de ani . Moaștele s-au păstrat într-o criptă din noua biserică Sfântul Dimitrie. Biserica îl sărbătorește de două ori pe an , în a doua duminică din post și pe 14 noiembrie când a decedat . Moaștele se păstrează într-o criptă specială în biserică.